

Enderun Dergisi

Cilt:2 Sayı:1

Gönderiliş Tarihi: 19/01/2018

Kabul Tarihi: 18/03/2018

ORCID:0000-0003-1845-5284

ENFLASYON VE FAİZ İLİŞKİSİ ÜZERİNE İSLAMİYET AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Ayşe Nur Destebaşı¹

ÖZ

Literatürde çeşitli biçimlerde ele alınan enflasyon faizi İslam alimleri ve akademisyenler tarafından incelenmiştir. Bu anlamda oluşan farkın giderilmesinde faiz yolunun kullanılmasının İslamiyet açısından ribayı ifade edip, etmediği tartışma konusudur.

Bu çalışmada, genel anlamda enflasyon ve faiz tanıtılarak, İslamiyet'te faizin konumunu ayrıca detaylandırıldı. Literatürün kısıtlı oluşu nedeniyle, kısa bir literatür özeti sunduktan sonra bahsi geçen olguların İslamiyet'te ifade ettiği anlamları sunmaya çalıştık. Son olarak; İslami açıdan sunulan riba ile enflasyon faizinin eşdeğer olup olmadığını tartıştık.

Anahtar Kelimeler: Riba, İslamiyet, Enflasyon Faizi.

AN EVALUATION ON THE RELATIONSHIP BETWEEN INFLATION AND INTEREST IN ISLAM

ABSTRACT

In the literature, interest of inflation, which is considered in various forms, has been studied by scholars in different forms in Islamic perspectives. In this case, it is a matter of debate whether or not the use of the interest route in terms of eliminating the difference is Islamic meaning.

In this study, we introduced the inflation and interest rate in general terms, and furthermore we made interest in Islamic dimension. Due to the limited occurrence of the literature, a short summary of the literature was presented after the presentation. Finally; We discussed whether the rate of inflation is equivalent to the 'riba' offered in Islamic terms.

Key Words: Islam, Riba, Interest of Inflation

¹ Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, İktisat Anabilim Dalı, E-mail:aysenur-destebasi@hotmail.com.

GİRİŞ

Fiyatlar genel düzeyinin artışı ile enflasyon meydana gelmektedir. Enflasyonun meydana gelebilmesi için belli mal ve hizmetlerden oluşan bir sepetin fiyatlarının artması gerekmektedir. Aynı zamanda artışın süreklilik halinde olması gerekmektedir. Eğer fiyatların bir kez olmak üzere artışı gerçekleştiyse burada enflasyondan bahsedemeyiz. Enflasyonun oluşma sebeplerine değinecek olursak; eğer bir ekonomide talep arzı aşılırsa talep enflasyonu meydana gelmektedir. Diğer bir yandan üretim için kullanılan tüm faktörlerin fiyatlarındaki bir artış maliyet ya da diğer bir adıyla arz enflasyonuna neden olmaktadır (Eğilmez, 01.05.2014, Blog).

Enflasyonun faiz ile olan ilişkisine değinecek olursak; bu noktada enflasyon çeşidinin önemli olduğunu belirtmek gerekir. Eğer ekonomide talep enflasyonu söz konusuysa diğer bir ifadeyle talep arzı aşılırsa bu durumda fiyatlar yükselme eğiliminde olacaktır. Serbest piyasa ekonomilerinin hâkim olduğu piyasada talep enflasyonunu engellemeye yönelik faizlerde artışa gidilir. Böylece artan talep bir nebze yavaşlatılır. Akabinde bireyler tasarrufa yönelme eğilimine gireceklerdir. Maliyet enflasyonu söz konusu ise faizin artışı girdi fiyatlarının da artışına neden olacağından buradaki faiz bir maliyet unsuru haline gelecektir. Bu nedenle oluşan maliyet enflasyonunu engellemek adına faizlerin düşürülmesi gerekir (Doğan vd., 2016, s.407).

İslami çerçeveden faiz ve enflasyon ilişkisine ele aldığımızda; vardığımız net bir kanı olmamakla birlikte vadeli satışta meydana gelebilecek değer kaybının giderilmesinde uygulanabilecek faizin rolü kesin çizgilerle İslamiyet'te reddedilmiştir. Fakat oluşan kaybın ödenmesi gerektiği yönünde de fetvalar bulunmaktadır (Habergetiren, 2017, s. 10-12).

Bu çalışmada enflasyonun giderilmesi için vadeli alışverişte gerçekleşecek olan kaybın faiz yoluyla giderilmesini İslam ekonomisi açısından tartışacağız. Öncelikle İslami boyutta faizi ve enflasyonu ele alacağız daha sonra temellendirdiğimiz enflasyon ve faizi bütünleştirerek açıklayacağız.

1. LİTERATÜR ÖZETİ

Bu bölümde enflasyon ve faiz ilişkisini İslami perspektiften ele alan ulaşabildiğimiz kaynakları tanıtacağız. Literatürde Türkçe kaynağın kısıtlı olması sebebiyle bu alanda yapılan çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Bu anlamda Türk literatürü açısından bu alanda eksikliğin giderilmesi gerekmektedir.

Faiz konusu İslamiyet'te kesinlikle reddedilmiş olmakla birlikte enflasyondan doğan haksız kazancın telafisi tartışma konusudur.

Yavuz, (1991), yaptığı çalışmada "İslam'da Faiz Meselesine Yeni Bir Bakış" adlı kitap üzerinden bir değerlendirme yapmıştır. Bizim ilgilendiğimiz alanı çalışmasında 58. Maddesinde açıklamıştır. Bu kaynağın üzerine eleştiriler getiren Yavuz yazarın enflasyon farkının ödenmemesi halinde oluşan kaybın faiz yoluyla giderilmesinin İslami anlamda geçersiz olduğunu ifade etmiş ve yazarı bu anlamda eleştirmiştir. Makalenin sonuç kısmında ise genel olarak kaynağı ele almış ve bu kaynağın İslami açıdan faizin tartışılmasına olanak sağladığının üzerinde durmuştur.

Bakkal, (1995), yaptığı çalışmada İslam hukuku açısından para, faiz ilişkisi ve enflasyon farkının ödenmesi konusuna değinmiştir. Madeni paranın kullanıldığı dönemde para miktarını hızlı arttırmanın mümkün olmadığı ve böylece enflasyonunda belli bir düzeyde kaldığını ifade etmiştir. Hal böyle olunca kâğıt paranın kullanılmasıyla birlikte paranın itibari değerinin de zaman zaman değişerek ekonomide kabul edilemeyecek bir enflasyon oranına neden olduğunu savunmuştur. Bu durumların yanı sıra politik süreçte politikacıların itibari parayı belirlediğini ve oluşan enflasyon farkının tamamının ödenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Son olarak İslamiyet'in oluşan kayıpların telafisinde isimden çok niteliğin değerlendirilmesi üzerine yoğunlaştığını ifade ederek, enflasyonun telafi

edilmesinde ölçüt olarak faizin uygulanması İslami anlamda faizi ifade etmemektedir diyerek çalışmasını sonlandırmıştır.

Eskicioğlu, (1983), yaptığı çalışmada enflasyonu bir çeşit hastalık olarak tanımlamıştır. Toplum üzerinde enflasyonun oluşturduğu psikolojik etkilerin sosyal problemlere neden olduğunu ifade etmiştir. Enflasyon farkının bu anlamda ödenmesi gerektiğini ve İslamiyet'te kişinin hakkının korunması asıldır diyerek, İslami açıdan bir değerlendirme yapmıştır. İslam hukuku açısından imam ve alimlerin de çeşitli ifadelerle farkın ödenmesinin gerekliliği üzerinde durduklarını ifade etmiştir.

Ahmad, (2003), yaptığı çalışmada riba teorisini değerlendirmiş ve bu konuda kapsamlı bir çalışma ortaya koymuştur. Ribanın İslamiyet'teki karşılığını dönemlere göre inceleyen Ahmad İslamiyet'ten önce ve sonra olarak iki farklı açıdan analiz sunmuştur. Cahiliye döneminde kullanılan riba ile modern ekonomide uygulanan faizin benzerlik göstermesi ve aynı zamanda Müslüman bir toplum için bahsi geçen riba karışıklık ifade etmektedir. Bu karışıklığın giderilmesi için İslam toplumlarında bankalarda faizsiz bir yol izlenmesi gerektiğini savunmuştur.

Keleş, (1998), yaptığı çalışmada İslamiyet'te paranın ne ifade ettiği üzerinde detaylı bir çalışma yapmıştır. Para sistemlerini, faizi ve paranın fonksiyonlarını ayrı ayrı bölümler olmak üzere ele almıştır. Çalışmadan özel olarak riba konusuna odaklanıldığında şu sonuç elde edilmektedir; enflasyon artışı ile birlikte bu farkı korumak adına faizi kullanmanın yerinde olacağını fakat; bankaya yatırarak paranın üzerinden faiz kullanmanın caiz olmadığını ifade etmiştir. Faizin doğru tanımlanması gerektiğini ifade ederek; enflasyon farkının alınmasında koyulan oranın faiz olmayacağını savunmuştur.

2. ENFLASYONUN İSLAMİYET'TE KARŞILIĞI

2.1. Enflasyon Nedir?

Enflasyon kelimesi Latince'den 'şişme', 'büyüme' anlamlarında kullanılmaktadır. Farklı tanımları olmakla birlikte genel bir ifade ile bir önceki bölümde de bahsettiğimiz gibi fiyatlar genel düzeyinde süregelen sürekli bir artıştır (Bakkal, 1995, s. 45-48).

Enflasyona sebebiyet verecek durumlara değinecek olursak; devletin ihtiyaçlara göre para basma mekanizması olma durumunu kullanmasından söz edebiliriz. Günümüzde para basma merkezi olarak artık merkez bankaları faaliyette olmakla birlikte bir nebze devlet borçlarına karşılık para basılması engellenmiştir. Fakat; bu durumun örneği geçmişte epeyce ülke tarafından deneyimlenmiştir. Örneğin; Almanya bir takım dış borçlarını ödemek için para basmış ve sonucunda artan fiyatlarla baş edemeyerek krize girmiştir. (Bakkal, 1995, s. 49).

Enflasyonun oluşması durumunda bir ekonomide bazı sonuçlar meydana gelecektir. Yüksek bir enflasyon paraya olan itibarı zedeleyecektir. Paranın değersiz bir araç olmasından hareketle, mübadele aracı olarak eşya veya farklı değer ölçüleri kullanılabilir. Para uzun vadede değer kaybettiği için tasarruf ölçütü olarak kullanılmak yerine hemen harcanır ve elde tutulmaz. Borç ödeme durumlarında büyük farklar ödenecektir. Fiyatların yapışkan olduğunu düşünürsek; enflasyonun oluşmasının ardından, fiyatlar hemen enflasyonla aynı oranda uyumlanamaz. Ücretler, girdi fiyatları gibi olgular enflasyonu geriden takip etmektedirler. Son olarak; yatırımlar istenilen ölçüde gerçekleştirilemez ve yavaşlar. Seçenekler elbette çoğaltılabilir fakat genel hatlarıyla enflasyonun oluşması durumunda bu gibi olaylar birbirini takip etmektedir. (Bakkal, 1995, s. 50), (Eskicioğlu, 1983, s. 98-103).

2.2. İslamiyet'te Enflasyonun Açıklaması

İslami bakış açısına göre sermaye ve emek arasındaki ilişki normal ise, talep arzı aşmıyorsa ve İslami tüm gereklilikler sağlanmışsa oluşan kayıp için artık bir şey yapılamaz. Ebu Yusuf'un söylediğinden

hareketle şu sonuca varabiliriz. Reelde gerçekleşen ucuzluk ve pahalılık Allah'ın takdiridir. Para üzerinde müdahaleler gerçekleştirmenin bir anlamı yoktur (Ebu Yusuf, 1973 s. 90).

Paranın satın alma gücünün esas alınarak kişinin haklarını koruyan ayetler aşağıdaki gibi kanıt olarak gösterilebilir.

- “Müminler, mallarınızı aranızda haksız sebeplerle yemeyin”² Burada ifade edildiğine göre satın alma gücündeki bir düşüş dikkate alınmadan yapılan ödeme eksik olduğundan dolayı borç ödeyen burada haksız yere kazanç elde etmiş olacaktır.
- “İslam'da zarar verme ve zararı zararlarla karşılama yoktur.”³ Yani burada da üstteki ifadeyi çıkarabiliriz. Borcu ödeyecek olanın lehine bir alım gücü düşüşü gerçekleştiğinde borç verinin hakkı da korunmalıdır (Anonim, 2009, Süleymaniye Vakfı).
- Kamu yararını göz önünde bulundurmamak adına paranın değer kaybının ödenmesi borç alma ve verme durumunun gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Eğer enflasyon farkının zararı giderilmezse borç ödeyen kişi daha geç ödeme yapmayı yeğler. Çünkü para her geçen gün daha fazla değer kaybetmekte ve borçlunun yükümlü olduğu borcun maliyeti düşmektedir.

3. FAİZİN İSLAMETTE KARŞILIĞI

3.1. Faiz Nedir?

Faiz kelime anlamı olarak, İslami bakış açısına göre riba, artma, fazlalık, çoğalma gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Modern anlamda ise faiz bir borcun karşılığında elde edilen getiridir (Özsoy, 1994, s.110).

Faiz bir ekonomide sermayedarın üretimden elde ettiği pay ya da sermayenin başka bir birime kiralanması sonucu elde edilen getiri olarak tanımlanabilir. Para kullanıldığı takdirde elde edilen getiri olarak ele alınırsa yıllık aylık biçimlerde fazlalık ayrıca oluşturulabilir. (Tunalı, Erüenal, 2016, s. 1416).

Faiz kendi içerisinde temel olarak nominal ve reel şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Nominal faiz oranına değinecek olursak; borç alan ve borç veren arasında sözleşmeli olarak ödenmesi taahhüt edilen miktardır. Reel faiz haddi ise; diğer bir deyişle gerçekleşen faiz oranı borç alanın borç verene fiili anlamda ödemeyi taahhüt ettiği miktardır. Gerçekleşen faiz oranı, nominal faiz ile gerçekleşen enflasyon oranı arasındaki farka eşittir (Ünsal, 2013, s. 129-131).

$$\text{Gerçekleşen reel faiz oranı } (r) = \text{Nominal faiz oranı } (i) - \text{Gerçekleşen enflasyon } (\pi)$$

3.2. Faizin Kısa Bir Tarihi

Faiz konusu ilk olarak ilkçağ dönemlerinde Aristo ve Eflatun tarafından ele alınmıştır. Aristo faizi kötü bir şekilde elde edilmiş kazanç olarak görmüş bu sebeple haksız kazanç olarak nitelendirmiştir. Zenginle fakir arasındaki farkın daha fazla arttırdığını, bu vesileyle zengin ve fakirin çatışma halinde olacağını savunmuştur. Bu durumda devletin refah anlayışı zedelenir toplum zarar görür demektedir (Özsoy, s.110-112).

Başka bir açıdan Hammurabi kanunlarında ödünç verme ve alma konusunda oluşturulan alanlarda faizin ana parayı kesinlikle aşmayacağı yönünde ifadeler yer almaktadır. Ek olarak, dini bir yönetim benimsememiş toplumlarda borçluyu koruyan bazı kurallar geliştirilmiştir. Fakat buna karşılık semavi kabul edilen dinlerde faizin sınırları net bir biçimde çizilerek yasaklanması yoluna gidilmiştir. Yahudiler bu noktada diğer dinlerden ayrılarak; kendi aralarında faiz alıp vermeyi yasaklarken yabancılara faiz uygulamayı uygun görmüşlerdir (Özsoy, s.110-112).

Ortaçağ döneminde ise yine ilkçağda olduğu gibi faiz haksız bir kazanç olarak adlandırılmıştır. Bu anlamda oluşan fazlalık aslında olmayan bir şeyi satmak olarak değerlendirilebilir. Ancak değışen

² Nisa Suresi 4/29

³ Hz. Muhammed (sav)'in sözü aktarılmıştır.

sermaye akışları ve yatırımlar nedeniyle faize duyarsız kalınmasının artık ekonomik yapıyı güç bir duruma soktuğu yönünde ifadeler de yine ortaçağ döneminde tartışılmıştır (Özsoy, s.110-112).

3.3. İslami Perspektiften Faiz Değerlendirmesi

Kur'an-ı Kerim'de faiz konusu çeşitli şekillerde vurgulanmıştır. "Allah alışverişi helal, ribayı haram kılmıştır."⁴ Şeklindeki ifadeden de anlaşıldığı üzere açık bir biçimde riba (faiz) İslamiyet'te haram kılınmıştır. Faiz ekonomik anlamda gelir dağılımını ve sosyal dengeyi bozan bir etkiye sahip olduğu gerekçesiyle haram kılınmıştır. Refahın iktisadi dengesizlikten süregelen bir düşüş eğilimine girmesi engellenmek istenmiştir (Omar, 2017, s. 147-148).

Sosyal refah açısından faizin ciddi manada dengeleri bozduğu İslam alimleri tarafından da ayrıca belirtilmiştir. Bunun yanı sıra bir miktar kar elde edebilmek adına yapılan faiz uygulaması Hz. Peygamber tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: "Faiz yoluyla mal arttıran hiç kimse yoktur ki sonunda malı azalsın."⁵ (DİB, 2014, s. 178).

İslam ekonomisinde faizin kesinlikle reddi olsa da ekonominin büyümesinde sosyal olarak istenen durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu durumlar şu şekilde sıralanabilir:

- Sermayenin kıtlığı ve ona ayrılacak olan değer artışı,
- Faydaların maksimize edilmesi için ekonomik anlamda yapılacak düzenlemeler,
- Enflasyonun hâkim olduğu bir ortamda kişilerin ellerinde bulunan nakdin değerinin korunması gerekecektir (Karadoğan, 2014, s.133).

Söz konusu ilk iki durumun faizsiz bir ortamda gerçekleştirilmesi mümkündür fakat; son maddede bahsi geçen durum bankanın ciddi anlamda mevduatlarını dikkatli bir biçimde takip etmesini gerektirmektedir. Bu durum bir işlem maliyetine sebep olduğundan dolayı eleştirilebilir.

Faiz İslamiyet'te karşılıksız kazanç olarak kabul edilmektedir. "Ey iman edenler, gerçek müminler iseniz, Allah'tan korkun, faizden henüz almayıp da geri kalmış olanı bırakın."⁶ Burada bir başka ayet bize delil olarak açık bir şekilde gösterilmektedir. İfade edildiği üzere fazlalığa yanaşmak kesin bir ifadeyle reddedilmiştir (Eskicioğlu, 1983, s.104).

4. ENFLASYON FAİZİNE İSLAMİYET'İN BAKIŞ AÇISI

Oluşan enflasyon farkının faiz yoluyla giderilip giderilemeyeceği hakkında İslami açıdan farklı görüşler hakimdir. Paranın zaman içerisinde değer kaybettiği üzerine yoğunlaşarak faizin bu anlamda gerekli olacağı kanısına şiddetle karşı çıkan alimlerin yanı sıra bu durumun bir faiz olarak ifade edilmesini yanlış bulan alimler de bulunmaktadır (Eğri vd., 2014, s.121).

Ticarette oluşturulacak faiz sayesinde elde edilen kar tam anlamıyla İslamiyet'te yasaklanmıştır. İslamiyet'te borç alan ve borç veren arasında oluşacak sözleşmeden hareketle borç verenin geri alacağı paradan sabit veya artan bir getiri elde etmesi durumunda oluşan fark yani kar, faiz olarak adlandırılmıştır (Ahmed, 1975 s.40-42).

Bu anlamda paranın zaman içerisinde değişiminin faiz yoluyla giderilmesinin iki farklı görüş açısından analizini yapan Eğri ve diğerleri bize yol göstermektedir. Alimlerin ayrımını değerlendirmek gerekirse Uzair, Mevludi, Siddiki gibi önemli alimler faizin hiçbir şekilde kabul edilmeyeceğini savunmuşlardır. Diğer bir yandan El-Gamal tüm faiz kabul edilen durumların esasında faiz olarak tanımlanmasının yanlış olduğunu ifade etmiştir. Ödeme eğer uygun koşullar altında erteleniyorsa zaman içerisinde

⁴ Bakara Suresi, 2/188.

⁵ İbn Mace, Ticaret.

⁶ Bakara suresi, 2/276-277-279.

gerçekleşen paranın değer kaybı meselesinde oluşan farkın tahsil edilmesi faiz olarak algılanmamalıdır. El-Gamal bu çerçevede kredili satışların bir yanlışlık oluşturmadığını savunmuştur. Fakat bir paranın yatırılarak üzerinden faiz getirisini elde etmenin yanlış olduğunu belirtmiştir.

Bir başka isim olarak alim Fazlurallahman ise riba için ifade edilen hadislerde çelişkiler olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim'in üzerinden faizlerin yorumlanması gerektiğini savunmuştur (Eğri vd., 2014, s. 121).

SONUÇ

Bugün geçmişten farklı olarak para üretiminin kolay olması paranın değerinin de hızla düşmesine sebep olmaktadır. Enflasyon paranın değerini yok etmektedir bu nedenle kaybolan değer bir taraf için avantaj haline dönüşürken diğer taraf için dezavantaj olmaktadır. Faiz vasıtasıyla bu farkın sıfırlanması nihai amaç olarak değerlendirilebilir (Bakkal, 1995, s. 63-64).

Günümüzdeki ekonomiler para üzerinden ilerlemektedir. Finansal sistemlerin hâkim olduğu küresel bir ekonomik alanda faizsiz hareket düşünülebilir mi? Serbest piyasa ekonomilerinde ilerleyen diğer bir ifadeyle geçişli bir ticaret anlayışının hâkim olduğu varsayımı altında eğer ekonomi kendi üretimini kendisi çeviremiyor ve dışa bağımlı bir anlayış hakimse faizin olmadığı bir alan düşünülemez. Eğer ki faizin olmadığı bir ekonomi amaçlanıyorsa ekonomik bağımlılığın olmadığı bir ekonominin varlığından söz etmek gerekecektir. Bu durum tam anlamıyla faizi ortadan kaldırır nitelikte midir? Hayır. Karmaşık ekonomik sistemlerin finansal, ticari, politik açıdan ele alınarak değerlendirilmesinin gerekliliğini ortaya koymamız gerekir. İslami açıdan bireylerin haklarının korunmasının yanı sıra üçüncü kişilerin hak ve özgürlükleri de önemlidir. Toplumun genelinde gelir dağılımının haksız kazancın olmadığı bir ekonomi elbette ki hedeflenebilir. İslam devletleri açısından durum düşünüldüğünde sadece faizsiz bankacılığın yaygınlaştırılması ile durum çözülebilir mi ayrıca tartışılabilir.

Bu durumda borç alan ve veren arasında hızla değer kaybeden paranın maliyetinin borç alan kişi tarafından avantaja dönüşüyor olması borç verenin hakkının gasp edilmesi anlamına gelecektir. Durumun faiz yoluyla giderilmesi literatürde farklı şekillerde savunulurken şu soruyu sormamız gerekir; enflasyon faizi islami anlamda ribaya tekabül etmekte midir? Yoksa farklı şekilde adlandırılabilir mi? İslamiyet adalete son derece önem veren bir dinken riba artma anlamında kullanılan bir değer ifade ediyorken enflasyon faizi enflasyon farkı kadar alındığı takdirde bir artış meydana gelmiyorsa bunu yine riba olarak nitelendirmek ne kadar doğrudur tartışmaya açık bir konudur.

KAYNAKÇA

- Ahmad, Z., (2003) "Riba Teorisi", *İslami Çalışmalar Dergisi*, Çev. Ali Rıza Gül, 44(1): 453-465.
- Ahmed, M., (1971), *İslam İktisadi*, Çev. Yusuf Ziya Kavakçı, Çağaloğlu Yayınevi: İstanbul.
- Anonim, (2009), *İslam Fıkhi Açısından Borçlanmalarda Enflasyon Farkı*, Süleymaniye Vakfı, Erişim Tarihi: 14.04.2018, <http://www.suleymanivevakfi.org/islam-iktisadi/islam-fikhi-acisindan-borclanmalarda-enflasyon-farki.html>
- Bakkal, A., (1992), "İslam Hukukunda Para ve Faiz Telakkisi Zaviyesinden Enflasyon Farkının Ödenmesi Problemi", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları*, 2: 45-80
- Doğan, B., Eroğlu, Ö., Değer, O., (2016), "Enflasyon Ve Faiz Oranı Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Türkiye Örneği", *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(1): 405-425.
- E., Yusuf, (1973), *Kitabül Haraç*, Çev. A. Özek, Hisar Yayınları: İstanbul
- Eğilmez, M., (2014), *Enflasyon İle Faiz İlişkisi*, Blog erişim: 12.04.2018, <http://www.mahfiegilmez.com/2014/05/enflasyon-ile-faiz-iliskisi.html>
- Eğri, T., Karasu, O., Kızılkaya, N., (Ed.), (2014), *İslam İktisadını Yeniden Düşünmek*, İGİAD Yayınları: İstanbul.
- El-Omer, F., A., *İslam İktisadına Giriş*, Çev. Adem Esen, İstanbul Üniversitesi İslam İktisadı ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi: İstanbul.

- Eskicioğlu, O., (1983), “İslam Hukukunda Enflasyonla İlgili Bazı Meseleler”, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1:98-117.
- Habergetiren, Ö., F., (2017), “İslam Hukukunda Fulus’un Deđerinde Değişimi İfade Eden Dört Kavram: Rahs, Gala, Kesad, İnkita”, *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 2(1): 106-118.
- Karadoğan, S., (Ed.), (2014), *İslam Ekonomisi: Tanım ve Metodoloji Üzerine*, İslam Ekonomisi Enstitüsü: İstanbul.
- Keleş, A., (1998), *İslam’a Göre Para Kavramı*, Doktora Tezi, Uludađ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsoy, İ., (1994), *Faiz Ve Problemleri*, Nil Yayınları: İstanbul
- T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı, (2011), *Hadislerle İslam 5*, Diyanet İşleri Başkanlığı: Ankara
- Tunalı, H., Eröнал, Y., Y., (2016), “Enflasyon Ve Faiz Oranı İlişkisi: Türkiye’de Fisher Etkisinin Geçerliliđi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21(4): 1415-1431.
- Ünsal, E., (2013), *Makroiktisat*, İmaj Yayıncılık: Ankara.
- Yavuz, V., Y., (1991), “İslam’da Faiz Meselesine Yeni Bir Bakış’ Adlı Kitap Üzerine Düşünceler”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, 3(5):221-230.
- Yenice, C., A., Genç, T., A., (2017), “İslam Ekonomisi Umudunun Yeniden Doğuşu”, *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, 3(3):79-90.